

מדינת ישראל

ניגוד עניינים - דף מידע לעובדים בשירות המדינה

למי מיועד דף זה? לכל עובד בשירות המדינה שמילוי תפקידו כרוך בהפעלת שיקול דעת.

מהו ניגוד עניינים? מצב שבו יש לעובד התנגשות בין אינטרס אישי, שלו או של אדם קרוב אליו, לבין התפקיד הציבורי שאותו הוא אמור למלא. אם ההתנגשות עלולה להשפיע על שיקול הדעת שלו - הוא מצוי בניגוד עניינים, ועליו להימנע מליטול חלק באותה החלטה ומלטפל באותו עניין. הכלל הוא מניעתי וצופה פני עתיד: אין משמעות לשאלה האם התקבלה בפועל החלטה המשרתת את האינטרס האישי, ודי בכך שישנו אינטרס אישי שעלול להשפיע על העובד.

איך מחליטים אם יש ניגוד עניינים? לפי הפסיקה, לא מדובר בעניין של תחושה אישית, אלא בעניין אובייקטיבי - האם ישנו חשש סביר לכך ששיקול הדעת יושפע. ישנו משקל מסוים גם לנראות של הדברים. מדובר בשאלה משפטית, ויש לקבל עליה תשובה מהיועץ המשפטי.

מהן השלכות של פעולה בניגוד עניינים?

- **השלכות מינהליות** - בנסיבות מסוימות, החלטה שהתקבלה תוך ניגוד עניינים של אחד הגורמים המעורבים תיחשב פסולה והיא עלולה להיות מבוטלת, כולה או חלקה.
- **השלכות משמעתית ופליליות** - במקרים מסוימים, אם העובד הסתיר מידע רלוונטי, אם העובד הפיק מהחלטה רווח אישי לטובתו או לטובת קרובו, או אם היו לאיסור על ניגוד עניינים היבטים מחמירים אחרים - העובד חשוף לנקיטת צעדים משמעתיים נגדו, ובמקרים חמורים במיוחד אף לאישום פלילי.
- **השלכות ציבוריות** - עובד ציבור שקיבל החלטה תוך ניגוד עניינים עלול להימצא במבוכה אם הדברים יתפרסמו, גם אם לא היה מודע לנסיבות שהובילו לכך. גם היחידה שבה מועסק העובד וגם המשרד הממשלתי חשופים לביקורת ציבורית במקרים כאלו.

מהו הסדר למניעת ניגוד עניינים? הסדר למניעת ניגוד עניינים הוא מסמך התחייבות של העובד שבו מצהיר העובד על העניינים האישיים שיש לו, שעשויים להיות קשורים לתפקיד, ועל הצעדים שהוא ינקוט בכדי למנוע את ניגוד העניינים. בדרך כלל, העובד יתחייב להימנע מלטפל בעניינים הנוגעים לקרובי משפחתו, לחברים קרובים שיש להם זיקה למקום עבודתו ולגופים שיש לו קשר אישי אליהם. לעיתים יכלול ההסדר פירוט לגבי הגורמים שהוא קשור אליהם (כגון, רשימת לקוחות של בן משפחה).

מי חייב לערוך הסדר ניגוד עניינים? ככלל, עובדים שדרגת השיא במתח הדרגות של תקן המשרה שלהם היא אחת משלוש הדרגות הגבוהות בסולם הדרוג, וסוגי עובדים נוספים כמפורט בפסקה 13.621 בתקשייר - אינם רשאים להיכנס לתפקיד לפני שיפעלו בהתאם לנוהל לעריכת הסדר ניגוד עניינים הקבוע בתקשייר. עובדים אלו צריכים למלא שאלון לאיתור חשש לניגוד עניינים, וככל שהיועץ המשפטי מוצא שיש חשש לניגוד עניינים - ייערך להם הסדר.

במקרים אחרים, ייערך הסדר ניגוד עניינים גם לעובדים נוספים ולבעלי תפקידים אחרים, ככל שיתברר שעשוי להיות מצב של ניגוד עניינים בין אינטרס אישי שלהם לבין תפקידם.

מדוע מועמד צריך למסור מידע אישי שלו ועל קרובי משפחתו? הסדר ניגוד עניינים מתייחס לעניינים האישיים של העובד. גם אם מסירת המידע האישי כרוכה לעיתים באי נוחות מסוימת, היא רלוונטית לצורך קבלת החלטה על קיומו של ניגוד עניינים ועל הצעדים שיש לנקוט. יש לזכור כי גם מידע הנוגע לקרוביך, ומידע שאינך מתמצא בו באופן מדויק, עשוי להיתפס כמידע רלוונטי, אם הוא נוגע לתפקידך. **הזהירות במצבים אלו עדיפה**, וניתן לסמוך על היועץ המשפטי לצורך מתן שירות דיסקרטי במקרי הצורך.

האם קיים הכרח למסור מידע מקום בו המועמד חש קושי במסירת המידע? עובד נורמטיבי ורציונלי נוטה לסבור שהוא יכול לפעול באופן אובייקטיבי ונטול פניות. מחקרים מעידים כי כאשר ישנם שיקולים אישיים, הם עלולים להטות את שיקול הדעת של העובד, וכי **התפיסה של העובד את עצמו כאדם נורמטיבי ואובייקטיבי, מקשה עליו לזהות את השפעות שיש לכך עליו**. הפרספקטיבה החיצונית של היועץ המשפטי היא חשובה על מנת לנטרל את ההטיה האישית ולבחון באופן נטול פניות אילו השפעות עלולות להיות על עובד בנסיבות כאלו. לצד זאת, יש לתת את הדעת גם לכך שחלק מההנחיות הן אחידות ונקבעו באופן רוחבי ביחס לכל עובדי המדינה, לטוב ולרע. בכל מקרה, אם הסדר ניגוד העניינים שנקבע מעורר קשיים, **חשוב ללבן את הדברים במשותף עם היועץ המשפטי**.

אישור

אני (שם משפחה _____ שם פרטי _____) מאשר בחתימתי כי קראתי דף מידע זה והבנתי את תוכנו.

חתימה

_____/_____/_____
תאריך

ההנחיות בנושא ניגודי עניינים - נועדו להגן גם עליך.

בכל שאלה ובכל מקרה של ספק - פנה אל היועץ המשפטי של המשרד.